

Glossariy

5.1 Tirik organizmlarning xilma-xilligi. Prokariotlar

1. **Tirik organizmlar** – Hayotiy faoliyatga ega bo‘lgan, o‘sish, ko‘payish va javob berish xususiyatlariga ega bo‘lgan mavjudotlar.
2. **Xilma-xillik** – Organizm turlari va ularning tashqi va ichki xususiyatlarining turlicha bo‘lishi.
3. **Biologik sistematika** – Organizm turlarini tasniflash va nomlash faniga aytiladi.
4. **Domenga** – Bakteriyalar, arxeylar va yadroli organizmlarga bo‘linadigan eng yuqori taksonomik daraja.
5. **Prokariotlar** – Yadrosi yo‘q, oddiy tuzilishga ega birhujayrali organizmlar.
6. **Yadro (nukleus)** – Genetik materialni saqlovchi, yadroli organizmlarda mavjud bo‘lgan organella (prokariotlarda yo‘q).
7. **Plazmid** – Bakteriya hujayrasidagi kichik DNK zanjiri, genetik o‘zgarishlarda ishtirok etadi.
8. **Kapsula** – Bakteriya hujayrasini tashqi sharoitdan himoya qiluvchi shilliq qatlam.
9. **Peyka (flagella)** – Harakatlanishga xizmat qiluvchi uzun ip shaklidagi struktura.
10. **Pili (fimbriae)** – Bakteriya yuzasidagi mayda tuklar; yuzalarni ushlab va gen uzatishda ishtirok etadi.
11. **Bakteriya** – Prokaryotik hujayraga ega, mikroskopik organizm.
12. **Arxeya** – Ekstremal sharoitlarda yashovchi prokariotlar guruhi.
13. **Fotosintez qiluvchi bakteriyalar** – Quyosh energiyasini oziq moddaga aylantiradigan bakteriyalar.
14. **Kimyoviy oziqlanuvchi bakteriyalar** – Organik moddalarni oksidlab energiya oladigan bakteriyalar.
15. **Parazit bakteriyalar** – Boshqa tirik organizmlarda yashab zarar yetkazadigan bakteriyalar.
16. **Azot fiksatsiya qiluvchi bakteriyalar** – Havodagi azotni biologik faol shaklga aylantiradigan bakteriyalar.
17. **Endospor** – Bakteriyalarning qiyin sharoitlarda yashashga mo‘ljallangan tinch shakli.

18. **Konjugatsiya** – Bakteriyalar orasida genetik material almashinuvi jarayoni.
19. **Bakterial infeksiya** – Bakteriyalarning organizmga kirib kasallik hosil qilishi.
20. **Antibiotiklar** – Bakteriyalarni o‘ldiruvchi yoki o‘shini to‘xtatuvchi modda.